

vexilologie

145

ISSN 1211-2615

ZPRAVODAJ ČESKÉ VEXILOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI

vexilologie

145

ISSN 1211-2615

ZPRAVODAJ ČESKÉ VEXILOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI

NĚKOLIK POZNÁMEK K VEXILOLOGICKÝM SYMBOLŮM SLOVENSKÝCH SAMOSPRÁVNÝCH KRAJŮ

(1. část)

František Pícha

Ve *Vexilologii* č. 134 (1) byly popsány a vyobrazeny vexilologické symboly slovenských samosprávných krajů. V tomto článku bych se chtěl dotknout několika detailů souvisejících s touto problematikou.

1. Právní a institucionální rámec slovenské krajské vexilologie

Právní základ vexilologie slovenských krajů je dán v zákoně o samosprávných krajích č. 302/2001 Zb.z.:

Par.1, odst.6: Samosprávný kraj má svoje symboly, které může používat při výkonu samosprávy. Symboly samosprávného kraje jsou erb, vlajka a pečeť.

Par.7, odst.2: Samosprávný kraj předkládá Ministerstvu vnitra Slovenské republiky návrh symbolů na zápis do Heraldického registru Slovenské republiky.

Par.8, odst.1: Samosprávný kraj může ve věcech územní samosprávy vydávat všeobecně závazné nařízení...

Par.11, odst.2: Zastupitelstvu je vyhrazeno rozhodovat o základních otázkách samosprávného kraje, zejména

a) usnášet se na Nařízeních.....

Proces přijímání vlajek (a ostatních zákonem definovaných symbolů) je tedy charakterizován třemi skutečnostmi:

1) Přijetí symbolu je plně v kompetenci samosprávného kraje. Zcela tedy chybí, na rozdíl od ČR, institut udělování znaků a vlajek.

2) Přijaté návrhy symbolů je pak kraj povinen předložit ministerstvu vnitra, které je registruje v Heraldickém registru.

3) Symboly jednotlivých krajů, jejich užívání a ochrana jsou pak blíže specifikovány v příslušném Všeobecně závazném nařízení (dále jen VZN nebo Nařízení) samosprávného kraje.

Na Slovensku existuje specifický poradní orgán začleněný do systému státní správy, který má jasně profilované složení a definovanou kompetenci posuzovat znaky jako nejvyšší heraldická autorita. Je to Heraldická komise ministerstva vnitra zřízená již v roce 1975 a v současné době fungující podle statutu, jenž byl vyhlášen Opatřením ministra vnitra SR č.5 z 28.8.1991.

Komise se skládá z předsedy, tajemníka a třinácti členů. Všechny členy komise jmenuje a odvolává ministr vnitra. Úkolem Komise je zaujímat stanoviska k tvorbě, vzhledu a změnám městských a obecních symbolů. Stanovisko Komise je rozhodujícím odborným podkladem pro registraci symbolu v Heraldickém registru Slovenské republiky.

Ministerstvo vnitra, odbor archivní správy, pak vede Heraldický registr Slovenské republiky. Podle par. 11, písm. b) zákona 575/2001 Zb.z. je ministerstvo vnitra ústředním orgánem státní správy pro Heraldický registr. Do Registru se zapisují všechny znaky, ať už obecní, krajské nebo osobní, které byly schváleny Heraldickou komisí ze dvou hledisek:

- a) Znak byl vytvořen v souladu se zásadami heraldiky.
- b) Znak není používán žádnou další fyzickou nebo právní osobou.

Ačkoliv systém při přijímání symbolů slovenských samosprávných krajů nepochybně fungoval a účelu bylo dosaženo, dovoluji si upozornit na některé maličkosti.

1) Především je zajímavé, že platný statut Komise explicitně nehovoří o pravomoci Komise posuzovat krajské symboly, neboť v tomto smyslu nebylo jeho znění novelizováno (připomínám, že v roce 1991, kdy byl vydán dosud platný statut Komise, kraje ještě neexistovaly).

- 2) Druhou „maličkostí“ je status Heraldického registru jako takového.

Kraj má sice povinnost předložit návrh symbolu ministerstvu vnitra na zápis do Heraldického registru, ale nikde není řečeno, co vlastně zápis představuje. Například, že zápis do Registru je nutnou podmínkou, aby znak mohl vstoupit v platnost. Je to jednoduše proto, že nikde není blíže definováno postavení a úloha Registru v systému státní správy, kromě toho, že jej vede ministerstvo vnitra. To by měl upravit např. zákon o Heraldickém registru, který by především jednoznačně definoval status tohoto registru (podobně jako např. u matrik nebo u obchodního rejstříku) a stanovil, které subjekty mu podléhají a které údaje se do něj zapisují. Pak by se jednalo při zapisování do Registru o klasické správní řízení, které je formalizované, zpoplatněné a disponující opravnými prostředky.

Takový zákon ovšem, podle mých znalostí, na Slovensku neexistuje a Heraldický registr je spíše jen ediční projekt ministerstva vnitra než cokoliv vyššího.

Neexistuje-li specifický zákon, pak kompetence přijímat, měnit a užívat symbol kraje definovaný zákonem o samosprávných krajích jsou plně v rukou obcí či krajů, neboť ty mají zákonem dané právo jej užívat při výkonu samosprávy. Formálně pak tedy symbol nabývá platnosti v okamžiku přijetí příslušného usnesení zastupitelstva či datem, kdy Nařízení samosprávného kraje vstoupí v platnost. Zápis do Registru (resp. podání návrhu na zápis) je sice povinný akt, ale jde pouze o formální, i když oficiální, záruku heraldické správnosti a jedinečnosti, která, jak se domnívám, není zákonnou podmínkou užívání symbolu.

Mám za to, že po schválení krajem by znak či jiný oficiální symbol kraje byl sám o sobě platným, ať už by vypadal jakkoli a nezávisle na tom, zda byl registrován v Registru či ne, protože právo kraje užívat znak je bezpodmínečné (2).

3) Rovněž není nikde výslovně stanoveno, že návrhy na symboly kraje musí projednávat zastupitelstvo kraje. Tak se také mohlo stát, že znak Bratislavského kraje nebyl projednáván žádným orgánem kraje, ale návrh znaku poslal ministerstvu vnitra přímo předseda kraje a teprve následně, po zapsání do Registru, bylo přijato příslušné Nařízení. Nikdo tento postup zatím nezpochybnil, včetně samotného ministerstva vnitra. Ovšem v takovémto případě se nestává symbol platným po zapsání do Registru, ale až po vydání příslušného Nařízení.

4) Zápis do Heraldického registru neposkytuje krajskému znaku ani vlajce žádnou právní ochranu. Ochrana těchto symbolů je tedy rovněž v kompetenci kraje. Závazné nařízení, které upravuje podmínky užívání symbolů krajem, subjekty zřízenými krajem a dalšími subjekty, specifikuje i sankce za jejich zneužití či nesprávné užití. Ovšem Nařízení se vztahuje pouze na osoby a subjekty spadající do kompetence kraje. Pokud by znak či vlajku neoprávněně použila

jiná osoba, která nemá sídlo na území kraje, kraj nemá možnost toto jednání zakázat, ani se nemůže nikam obrátit (3) právě proto, že obecný zákon o heraldickém registru neexistuje.

2. Vlajky jednotlivých krajů

Obsahem této kapitoly bude nikoliv popis, ale především hodnocení krajských vlajek z pohledu vexilologického a několik poznámek k procesu jejich přijímání.

2.1. Vexilologické hodnocení

Jedním z hlavních důvodů zavedení čtvrcené heraldické krajské vlajky v Česku bylo, že při inflaci obecních vlajek by bylo obtížné nalézt takový design krajské vlajky, který by byl jednoduchý, heraldicky odvozený a přitom dostatečně odlišitelný od vlajek obecních.

Tento problém byl na Slovensku poměrně okrajový. Vlajky slovenských měst a později i obcí byly od samého počátku tvořeny Heraldickou komisí na základě vůdčí zásady, že vlajka musí být co možná nejjednodušší (4). Tím především odpadlo nekonečné handrkování s mnohdy amatérskými tvůrci a zástupci obcí, kteří mají pochopitelnou tendenci prosazovat své, tradičně mylné, představy.

Většina městských vlajek je dvoubarevná. Barvy jsou v zásadě odvozeny od barev znaku. Ze tří základních derivačních metod tvorby vlajek na základě znaků (přenesení znaku, promítnutí znaku a inspirace znkem) přijala komise za jedinou povolenou pouze metodu poslední. Naprosto chybí jiné dělení listu než přímkou, a především listy vlajek postrádají jakékoliv obecné figury, včetně geometrických. Stejnou politiku pak zavedla Heraldická komise i v případě obecních vlajek, které bylo povoleno užívat po roce 1991.

Můžeme polemizovat s tímto přístupem, ale to je také to jediné, co se s tím dá dělat. Výsledek je poměrně dobrý, i když komunální vlajky jsou poněkud uniformní. Vlajka obce spíše připomíná jakýsi čárový kód, sloužící k jedinému účelu, a to je identifikace obce uvnitř množiny obcí. Na to, že je vlajka především symbol a jako takový by měl mít určitý vnitřní náboj, se jaksi pozapomnělo.

Stejný přístup zvolila Heraldická komise i v případě krajských vlajek, když navrhla krajům, aby všechny vlajky měly jednotnou koncepci. Především se krajské vlajky liší od komunálních svým tvarem. List krajské vlajky je tentokrát klasický obdélník (o poměru stran 2:3), tedy nikoliv cípatý gonfanon jako v případě vlajek komunálních.

Standardem krajské vlajky se stal list čtvrcený „skandinávským způsobem“, tedy v polovině šířky a ve třetině délky vlajky (žerd'ové čtvrti tak jsou u listu s poměrem stran 2 : 3 čtvercového tvaru), samozřejmě bez jakýchkoliv dalších znamení. Barvy jednotlivých čtvrtí krajských vlajek jsou pak odvozeny od barev polí a znamení celého krajského znaku, i když v řadě případů nedůsledně (např. na vlajce Nitranského či Košického kraje zcela chybí bílá). Omluvou budiž, že skoro všechny znaky krajů ve svém celku obsahují až na černou všechny heraldické tinktury, takže selekce barev pro konstrukci vlajky byla nutná. Symbolika barev pak, podobně jako v komunální vexilologii, zcela chybí (5).

Tento vzhledový standard měl platit pro všechny kraje, ale nestalo se tak. Z osmi samosprávných krajů používá tento typ vlajky jen pět, zatímco tři další kraje naoktrojovaný návrh nepřijaly. Dva kraje (Prešovský a Trenčinský) mají vlajkový list dělený čtyřmi různě širokými vodorovnými pruhy a konečně Trnavský kraj se vymyká v tom, že jeho vlajkou je modrý list se třemi žlutými vodorovnými pruhy. Tato nepravidelnost není na závadu. Osm stejně koncipovaných vlajek, lišících se pouze barvami polí, by trpělo nedostatkem vzájemné odlišnosti.

Celkový výsledek je z vexilologického hlediska dobrý. Všechny krajské vlajky splňují kritéria moderní vexilologie beze zbytku. Zbývá jen podotknout, že nikde nejsou definovány barvy kraje, což by měl být poměrně důležitý krajský symbol.

2. 2. Poznámky k procesu přijímání vlajek

Jak uvidíme z rozboru detailů, proces přijímání vlajek a především jejich registrace byl místy poněkud neformální a i zápisy v Heraldickém registru je nutno brát s určitou rezervou.

Bratislavský kraj

Heraldický registr říká, že symboly byly přijaty Bratislavským samosprávným krajem dne 6.12.2001. Připomínám, že to bylo těsně po prvních volbách a zastupitelstvo kraje ještě nezasedalo. Kdo tedy „přijal“ symboly kraje, není jasné. Je známo, že erb kraje byl vystaven již na první schůzi poslanců zastupitelstva kraje dne 19.12.2001 a že předseda kraje tento návrh předložil bez projednání v zastupitelstvu přímo Heraldické komisi, která jej schválila, a dne 12.12.2001 byl znak zapsán do Heraldického registru. Rovněž návrh na vlajku kraje nebyl asi nikdy zastupitelstvem projednáván a je otázkou, zda vůbec byl jménem kraje Heraldické komisi poslán.

VZN č. 3/2003 o používání symbolů BSK bylo přijato dne 26.2.2003. Mám za to, že až do tohoto data byly symboly BSK včetně vlajky pouze neoficiálními symboly, i když byly široce užívány.

Trnavský kraj

Trnavský kraj byl posledním krajem, který přijal znak. Návrhy byly podávány formou veřejné soutěže. Komise složená z poslanců a odborníků doporučila přijmout návrh z dílny výtvarníka Williama Schiffra a tento návrh byl také na zasedání zastupitelstva dne 12.12.2002 přijat a schválen usnesením č. 70/2002. Heraldický registr sice říká, že všechny symboly kraje byly přijaty 12.12.2002 a byly zapsány do Registru 20.12.2002, ale ve skutečnosti byly ostatní symboly přijaty později: pečeť usnesením č. 9/2003 z 27.2.2003, vlajka usnesením č. 28/2003 z 24.4.2003 a standarta předsedy usnesením č. 40/2003 z 26.6.2003.

Platnost vlajky je tedy od 24.4.2003. VZN č. 6/2006 o používání symbolů TTSK bylo schváleno zastupitelstvem až 29.3.2006.

Nitranský kraj

Znak, pečeť i vlajka NSK byly schváleny na zasedání zastupitelstva kraje dne 13.5.2002 usnesením č. 36/2002. Do Heraldického registru byly zapsány 28.5.2002. Příslušné VZN č. 6/2003, upravující podmínky používání symbolů kraje, bylo přijato 9.7.2003.

Mám za to, že vlajka kraje byla schválena řádným způsobem a je platná od 13.5.2002.

Trenčínský kraj

Vlajka kraje byla přijata - v rámci schválení příslušného VZN č. 2/2002 - na zasedání zastupitelstva dne 22.5.2002 usnesením č. 44/2002. Do Heraldického registru byly symboly zapsány 23.10.2002. Dovoluji si spekulovat, že důvody relativně pozdního zápisu spočívaly právě v tom, že vlajka se liší od vzoru naoktrojovaného Heraldickou komisí.

Platnost vlajky je tedy shodná s datem platnosti VZN, tedy 22.5.2002.

Žilinský kraj

Návrh erbu byl přijat na zasedání zastupitelstva usnesením č. 2/2002 z 6.2.2002. Symboly Žilinského kraje (erb, vlajka, pečeť a standarta předsedy) byly přijaty usnesením zastupitelstva č. 5/2002 z 27.3.2002. Do Heraldického registru byly zapsány 20.5.2002. VZN upravující jejich používání č. 3/2004 bylo schváleno 20.4.2004.

Vlajka kraje tedy platí od 27.3.2002.

Domnívám se, že postup Žilinského kraje byl jeden z mála, který byl formálně korektní, neboť obsahoval všechny kroky, které měly být náležitým způsobem absolvovány:

- projednání a přijetí návrhu zastupitelstvem
- konzultace návrhu s Heraldickou komisí
- schválení konzultované a Komisí doporučené verze symbolu zastupitelstvem
- přijetí VZN

Banskobystrický kraj

Znak byl schválen usnesením č. 11/2002 na zasedání zastupitelstva dne 12.2.2002. Je zajímavé, že tento původně schválený znak byl jiný než současně platný, neboť ve druhé čtvrti znaku měl hrad na červeném poli a ve čtvrtém rytíře na modrém poli (6). Vzhledem k nyní užívanému oficiálnímu znaku měl tedy původně schválený erb druhé a čtvrté pole prohozeno a tinktury polí byly jiné.

Zásah do uspořádání polí a do jejich barev tudíž provedla až Heraldická komise v procesu zápisu do Registru. VZN č. 1/2002, popisující platný znak a upravující podmínky jeho používání, bylo přijato 15.11.2002. Ale již od května 2002 používá Banskobystrický kraj na svých materiálech znak tak, jak byl zapsán v Heraldickém registru dne 29.4.2002, tedy jiný, než jaký byl schválen usnesením zastupitelstva. Již jsem se zmínil o tom, že zápis do Registru je pouze zárukou heraldické správnosti. Platnost znaku je dána rozhodnutím kraje a původní usnesení z února 2002 nebylo až do vydání VZN č. 1/2002 změněno.

Heraldický registr sice říká, že symboly Banskobystrického kraje byly přijaty krajem dne 22.4.2002, ale toho dne zastupitelstvo nezasedalo. Kdo tedy přijal tyto symboly, mi není jasné. Je možné, že podobně jako v případě Bratislavského kraje návrh na registraci opraveného znaku poslal předseda kraje na základě předchozí konzultace s Heraldickou komisí. Mohu tedy konstatovat, že až do 15.11.2002 (kdy nabylo platnosti Nařízení) používal kraj neschválený, tedy i neplatný znak.

Usnesení č. 11/2002 z února 2002 neříká nic o vlajce kraje. Heraldický registr se sice odvolává na den 22.4.2002 jako na den přijetí symbolů, tedy i vlajky, ale znovu opakují, že jsem nenalezl žádný dokument, který by toto potvrdil. Vlajka tedy nebyla v rámci orgánů kraje diskutována a datum její platnosti je až 15.11.2002.

Prešovský kraj

Zasedání zastupitelstva dne 16.7.2002 (Registr uvádí chybně 2.8.2002) schválilo znak a pečeť usnesením č. 33/2002 a současně přijalo VZN č. 1/2002 o používání a ochraně symbolů. Vlajka ovšem na zmíněném zasedání přijata nebyla a byla zastupitelstvem schválena až usnesením č. 50/2002 z 24.9.2002, přičemž příslušný dodatek VZN byl schválen 10.10.2002. Zapsána do Registru byla 23.10.2002, platí od 24.9.2002.

Košický kraj

Návrhy znaku, vlajky a pečeti byly schváleny zastupitelstvem kraje dne 21.3.2002 usnesením č. 2002/8. Dne 15.4. 2002 byly symboly zapsány do Registru. VZN upravující podmínky jejich používání bylo schváleno zastupitelstvem dne 28.5.2002.

Mám za to, že vlajka kraje byla schválena řádným způsobem a je platná od 28.5.2002.

3. Standarty předsedů samosprávných krajů

Na rozdíl od krajů ČR má vedoucí představitel samosprávného kraje svůj vlastní vexilologický symbol - standartu předsedy kraje. Ta není symbolem kraje ve smyslu ustanovení zákona č. 302/2001 Z.z. Nemusí tedy být ani schvalována zastupitelstvem, ani registrována v

Heraldickém registru. Že se tak dělo, je dobře, neboť ve svém vzhledu i užití vychází ze schválených a zákonem povolených symbolů a její definice a ochrana by tak měla být zajištěna dokumentem stejné právní síly, jaký se vztahuje k zákonným symbolům.

Podíváme-li se do Heraldického registru, zjistíme, že všechny tyto standarty jsou vytvořeny podle jednotného vzoru, který je v Registru obecně popsán takto:

„Štandarda predsedu kraja má tvar obdĺžnika, ktorého pomer výšky k šírke sa rovná pomeru výšky k šírke erbu. Jej obsahom je heraldické znamenie kraja a lemovaná je farbami kraja.“

Vyobrazení jednotlivých standart byla již ve *Vexilologii* publikována.

Na první pohled je záležitost jednoduchá. Ovšem jen do té doby, než zjistíme, že v Registru není nikde definována šířka ani výška krajského erbu, a tedy není proto možné stanovit skutečný poměr stran. Podíváme-li se do Nařízení jednotlivých krajů, zjistíme, že jediné dva kraje, které mají tyto prvky definovány, jsou Bratislavský a Trnavský kraj (poměr šířky a výšky erbu je 1 : 1,15). Proto, s výjimkou těchto dvou krajů, tedy není možné a priori určit, jaké jsou rozměry standarty, a i v tomto případě je to sporné (nevíme, zdali se poměr vztahuje k listu včetně lemu, či bez něj). Rovněž šířka lemu, což by měl být poměrně důležitý prvek definice vlajkového motivu, ani tvar lemu, ani pořadí barev lemu, nejsou v Registru verbálně určeny. Pojem „barvy kraja“ je rovněž pojem vágní, protože barvy příslušného kraje, jak jsem již uvedl výše, nikde definovány nejsou.

Podle popisu v Registru tedy nelze standartu nakreslit ani zhotovit, což je podle mého názoru poměrně vážný prohřešek.

Bereme-li Registr pouze za neoficiální dokument, pak by vůdčím právním předpisem měla být Nařízení jednotlivých krajů. Dalo by se tedy očekávat, že všechny tyto standarty budou v nich náležitě definovány a popsány v zásadě jednotným způsobem. Skutečnost je ovšem jiná. Platná Nařízení, pokud vůbec standarty verbálně definují, nepřinášejí k řešení problému nic nového, neboť v nejlepším případě jen opakují znění zápisu v Registru (7). Košický kraj ji dokonce ani specifikovanu nemá (8), u Nitranského kraje je štandarda definována pouze vyobrazením v příloze a Prešovský i Trenčinský kraj ji ve svých Nařízeních definují jako čtverec (!) (9).

Nezbývá tak než se spolehnout na oficiální vyobrazení uvedená v Registru, resp. v některých Nařízeních. Ale i ta se v detailech (šířka lemu, šířka, resp. počet lemujičích pruhů) od sebe liší.

Určitou výjimkou je Nařízení Trnavského kraje č. 6/2006, které se pokusilo standartu předsedy řádně verbálně definovat. Výsledek je následující:

Štandarda predsedu predstavuje modifikovaný tvar erbu TTSK umiestnený na textile v tvare obdĺžnika s lemovaním. Tvar erbu nie je v tvare neskorogotického štítu, ale tvorí ho obdĺžnik s pomerom strán základne štandardy a výšky 1 : 1,15. Farebnosť je zachovaná podľa erbu a je olemovaná lemom v modrej a žltej farbe, šírka lemu je 1/10 základne modifikovaného erbu.

Z ľavej strany základne v olemovaní pod uhlom 50 stupňov vybieha smerom do pravej strany 5 pruhov, pričom ľavá strana prvého pruhu je uhlopriečkou modifikovaného erbu. Pomer šírky žltých a modrých pruhov je 1:1 a zapĺňajú celú plochu lemovania.

První odstavec popisu je poměrně jasný. Zato ten druhý... Nu, ač krkolomně popsáno, snad jsem správně pochopil, že by se mělo jednat o deset (nikoliv tedy 18, jak je znázorněno v Registru) stejně širokých modrých a žlutých pruhů skloněných v úhlu 50 stupňů. Pouze barva prvního pruhu chybí, aby byl popis úplný.

Podíváme-li se ovšem na závazné vyobrazení standarty uvedené v příloze 4 Nařízení, zjistíme, že pruhů ve skutečnosti není 10, ale 18 (štandarda vypadá stejně, jak je vyobrazena v Registru). Co k tomu dodat...

Poznámky:

- (1) Zdenko G. Alexy: Symboly samosprávných krajov v Slovenskej republike, *Vexilologie* č. 134, s. 2535-2545.
- (2) Domnívám se, že stejná situace je i v ČR. Udělení znaku není ani povinný akt, ani zákonem stanovená podmínka jeho platnosti.
- (3) V úvahu připadá možnost registrace znaku či vlajky jako ochranné známky, ale takováto registrace je omezena na podnikatelské aktivity.
- (4) Připomínám, že toto hledisko bylo formulováno v roce 1975 a bylo motivováno především ekonomickými, tedy ne vexilologickými důvody.
- (5) Pouze vlajka Trenčinského kraje má určitou vnitřní náplň : *Základom kompozície je červeno-biela vlajka Trenčína, sídelného mesta samosprávneho kraja, doplnená o modrú - dominantnú farbu z erbu historickej Nitrianskej stolice* (Čl.3, odst.1 Nařízení TSK).
- (6) Také tisková zpráva oznamující schválení erbu kraje na zasedání zastupitelstva dne 12.2.2002 hovoří o tom, že ve druhé čtvrti znaku je na červeném poli hrad a ve čtvrtém poli je na modrém poli rytíř.
- (7) Trenčinský kraj je výjimkou: „*biely štvorec, na ktorom je umiestnený krajský erb bez štítu a červeno-modrý lem, ktorý vychádza červenou farbou z horného rohu štandardy od žrde*”.
- (8) Standarta tedy vlastně právně neexistuje, ač je zapsána v Heraldickém registru, protože jsem nenalezl ani žádné usnesení zastupitelstva, které by ji schválilo.
- (9) V neoficiálních dokumentech byla trenčinská standarta předsedy kraje dokonce původně definována jako kosočtverec - viz www.tsk.sk/htm/symboly

ZPRÁVA Z 36. VÝROČNÍ ČLENSKÉ SCHŮZE ČVS

Výroční členská schůze České vexilologické společnosti proběhla 31. března 2007 v klubovně Klubu přátel Žižkova v Blahoslavově ulici. Od deseti hodin se scházeli členové společnosti k neformálním setkáním a krátce po 13. hodině zahájil jednání výroční členská schůze předseda ČVS Ing. Jaroslav Martykán. Schůzi bylo přítomno více než 20 členů společnosti. Po zvolení návrhové komise ve složení Petr Holas a Karel Černý přednesl člen výboru ČVS Ing. Petr Exner zprávu o činnosti společnosti za minulé období. Účastníci uctili minutou ticha památku člena výboru ČVS Ing. Jiřího Tenory a připomenuli si životní jubileum zakládajícího člena společnosti Ing. Josefa Česáka, který oslavil pětáosmdesáté narozeniny.

Výroční zpráva informovala o odborné vexilologické činnosti členů klubu v parlamentním podvýboru pro heraldiku a vexilologii, kde pracují čtyři členové společnosti (Ing. P. Exner, Mgr. P. Fojtík, dr. P. Palát a dr. Z. Svoboda), a při tvorbě novely zákona o používání státních symbolů ČR (213/2006 Sb. ze dne 20.4.2006), jíž se zúčastnili Mgr. P. Fojtík a dr. Z. Svoboda. Oba dva také spolu s Ing. A. Brožkem také několikrát vystoupili v rozhlase a prezentovali tak společnost veřejnosti. Milan Týma se podílel na výstavě „Sběratelé a tvořitelé“, kde představil část svých sbírek.

Členové společnosti se také zúčastnili 15. setkání německých vexilogů v Bonnu a odborné konference „Symbol a symbolika v právu“ na Masarykově univerzitě v Brně, kde přednesli několik příspěvků. Mezi odbornou činnost patří jistě i vydávání zpravodaje *Vexilologie* (4 čísla) a anglicky psané ročenky *Vexilokontakt* věnované protoslovanským vexilologickým objektům zpracované Jiřím Janušem.

Odborná spolupráce s firmou Libea probíhala formou konzultací a přípravou vlajkové tabule „Státní vlajky 2007“.

Vzhledem k úmrtí člena výboru Ing. Jiřího Tenory došlo ke kooptaci Milana Týmy, který organizuje 4. český národní vexilologický kongres. Činnost jednatele Petra Holase, který odjel na půlroční pobyt do Argentiny, byla rozdělena mezi ostatní členy výboru. Výbor se za uplynulé období sešel celkem devětkrát. Členové výboru připravili vzor volebního řádu ČVS a výpůjční řád knihovny ČVS. Byl také vytvořen adresář členů ČVS (těch, kteří souhlasili s uveřejněním svých osobních údajů). Výbor společnosti začal připravovat Národní registr vlajek a praporů, kam budou vkládány vlajky a prapory organizací a společností a také vlajky a prapory rodové a osobní. O své činnosti informuje ČVS na internetových stránkách www.vexilologie.cz.

Ve výroční zprávě bylo konstatováno, že k 31.12.2006 měla ČVS 97 individuálních a 5 kolektivních členů z ČR, 11 individuálních členů ze zahraničí (z toho 8 ze Slovenska). Vyměňujeme zpravodaj s 5 českými a 18 zahraničními subjekty.

Dalšími body programu byla zpráva o hospodaření ČVS, kterou přednesl hospodář Mgr. Pavel Fojtík, a zpráva revizora ČVS Ing. Ladislava Hnáta.

Pak byl přednesen návrh na úpravu stanov, kde bude doplněn název společnosti o označení její formy, tedy Česká vexilologická společnost, o. s., změněna adresa společnosti a doplněna nová činnost ČVS – vedení Národního registru vlajek a praporů.

V následujícím bodě Milan Týma informoval přítomné o stavu příprav na konání 4. českého národního vexilologického kongresu.

V diskuzi několik členů ČVS předneslo své připomínky ke stanovám a činnosti klubu a jako host vystoupil heraldik Miloš Zárubnický, který zavzpomínal na společné začátky našich organizací.

V rámci příprav na XXII. mezinárodní vexilologický kongres byl jako delegát ČVS zvolen předseda společnosti Ing. Jaroslav Martykán, který požádal výroční členskou schůzi o mandát k návrhu na pořádání mezinárodního vexilologického kongresu v Praze v roce 2013.

Po skončení organizační části schůze bylo jako každý rok předneseno několik odborných přednášek. Josef Hubka již tradičně informoval o vexilologických novinkách, dr. Zbyšek Svoboda přehrál záznam svých vystoupení v Českém rozhlase, Ing. Aleš Brožek informoval o návrzích na symboly Čechoslavy z roku 1848. Ing. Petr Exner o návrzích na vlajku Zakarpatska a diskuzích, které o tom nyní probíhají na Ukrajině, a Petr Holas prezentoval vexilologické fotografie ze svého pobytu v Argentíně.

Na závěr bylo schváleno následující usnesení:

Členská schůze České vexilologické společnosti

Schvaluje:

- ☒ Zprávu o činnosti České vexilologické společnosti za rok 2006.
- ☒ Zprávu o hospodaření České vexilologické společnosti za rok 2006.
- ☒ Rozpočet České vexilologické společnosti na rok 2007.
- ☒ Změnu Stanov ČVS v následujícím směru:
Čl. 1 (Základní ustanovení), odst. 2 zní: Název sdružení je Česká vexilologická společnost, o.s. (dále jen „ČVS“).
- Čl. 1 (Základní ustanovení), odst. 3 zní: Sídlem ČVS je Praha 4 – Háje, Matúškova 14/796. PSČ: 149 00.
- Čl. 2 (Poslání a činnost), odst. 2 se doplňuje o další odrážku v tomto znění: „vede Národní registr vlajek a praporů a vydává příslušná osvědčení“.
- ☒ Doplnění výboru České vexilologické společnosti Milanem Týmou.

- ⊞ Pověření Ing. Jaroslava Martykána zastupovat ČVS na VS FIAV při příležitosti konání XXII. mezinárodního vexilologického kongresu v Berlíně, vč. možnosti nabídnout vedení FIAV případné uspořádání kongresu v r. 2013 v Praze.

Bere na vědomí:

- ⊞ Zprávu revizora České vexilologické společnosti.
- ⊞ Zprávu výboru o dosavadním průběhu zajišťování 4. ČNVK.

Ukládá:

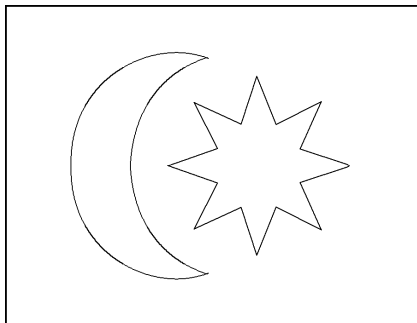
- ⊞ výboru ČVS zahájit oficiální jednání s Centrem hasičského hnutí o organizačním i obsahovém zabezpečení 4. ČNVK v Příbyslavi v r. 2008.
- ⊞ jednatelem ČVS oznámit MV ČR změnu stanov ČVS.
- ⊞ projednat změny stanov navržené Romanem Klimešem.
- ⊞ zabezpečit přístupnost knihovny při nepřítomnosti knihovníka na schůzi výboru.

Petr Exner

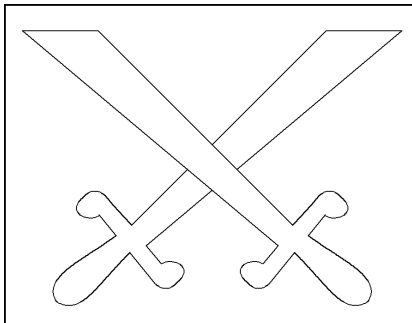
NOVÉ VLAJKY

ACEH

Takřka nepozorovaně se na politickou mapu světa vrátilo samosprávné území Aceh, plným názvem Nanggroe Aceh Darussalam, které ji opustilo r. 1949, kdy se dosavadní nizozemská kolonie, osvobozená po čtyřech letech guerillové války, stala „nedopatřením“ součástí nezávislé Indonésie. Dne 11.7.2006 totiž indonéský parlament schválil zákon o rozšířené autonomii dosavadní provincie Aceh, který kromě výsad daných nově vytvořené provincii v r. 2001 dále rozšiřuje její práva politická (přímá volba guvernéra, ve volbách povolena i účast místních politických stran), hospodářská (kontroluje přímo 70 % svých příjmů z ropy a zemního plynu a dalších 20 let bude získávat speciální dotaci ze státního rozpočtu) i náboženská (možnost přijetí islámského práva *šari'ja*); oprávnění mít vlastní znak a vlajku (1) bylo Acehu přiznáno již v r. 2001, ještě než se od 1.1.2002 stala dosavadní zvláštní oblast (*daerah istimewa*) provincií. A když byli 8.2.2007 do svých funkcí uvedeni nový guvernér Irwandi Yusuf a jeho zástupce – oba představitelé Hnutí za svobodný Aceh – zvolení do funkcí 11.12.2006, zvláštní autonomní statut Acehu se začal realizovat v praxi.

Obr. 1

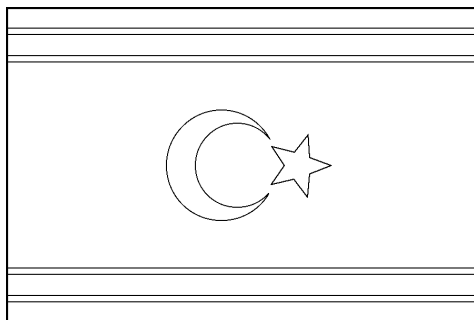

Obr. 2

Nejsevernější území na ostrově Sumatra, pokrývající dnes 57. 365 km2 a obývané 4 miliony obyvatel, získalo svou státnost poprvé ve 12. století jako malé islámské království, rozkládající se kolem dnešního hlavního města Banda Aceh. Časem se rozšířilo až do jižního Thajska, na Malajský poloostrov i do vnitrozemí Sumatry a kolem r. 1480 se přetvořilo na sultanát, jehož ekonomická moc vzrostla po r. 1511, kdy Portugalci obsadili Malackou úžinu a mnoho muslimských obchodníků muselo své trasy přeměrovat na Banda Aceh. Za vlády sultána Iskandara Mudy v 17. století sféra vlivu sultanátu zahrnovala většinu Sumatry a Malajského poloostrova a stát se stal spojencem Osmanské říše i Holandské východoindické společnosti v jejich bojích proti Portugalcům. Jeho ekonomická síla založená na kontrole trhu kořením zůstala neotřesená i v 18. století. Právě z tohoto období jsou věrohodně doloženy první vlajky sultanátu, sestávající z červeného listu. Na něm jsou buď bílý půlměsíc a osmicípá hvězda (**obr. 1**) u státní vlajky, nebo dvě bílé překřížené šavle obrácené hrotem vzhůru (**obr. 2**) u vlajky válečné (2). Jejich podoba vychází z islámské symboliky půlměsíce a hvězdy, jakož i osmanské tradice červené a bílé barvy (3). Podobnost státní vlajky sultanátu s osmanským symbolem té doby je ostatně zarážející a relativizuje pověst o tisícileté existenci tohoto symbolu, tradovanou mezi obyvateli Acehu.

I když po převzetí původně britských držav na Sumatře Nizozemci (podle smlouvy z r. 1842) slíbila nová okupační moc respektovat svrchovanost acehského sultána, již 26.3.1873 vyhlásila sultanátu válku. Po několika nezdařených taženích se Nizozemcům podařilo naklonit si místní domorodé vládcy, minimalizovat roli sultána a v r. 1903 dokonce donutit sultána Alaeddina Muhammada II. Daúda Šáha Džahana, aby abdikoval. Nizozemci za pomoci domorodé vlády ovládli r. 1904 většinu území, ale guerillový odboj v nedostupných horských částech přetrvával až do r. 1908. Nad Acehem zavlála nizozemská trikolóra.

Byť nebyl Aceh plně inkorporován do Nizozemské Východní Indie, stal se součástí nezávislé Indonéské republiky, která ji v r. 1949 vystřídala. Indonéská vláda musela použít

Obr. 3

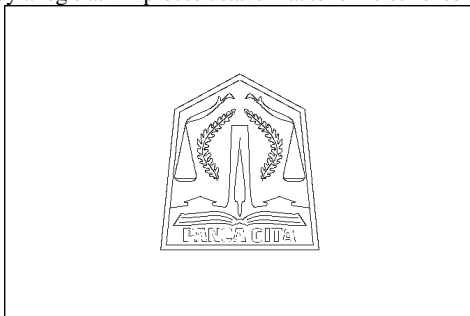
k připojení tohoto území do provincie Severní Sumatra vojenské síly, což vyvolalo v místním obyvatelstvu nepřátelské postoje. Ve snaze je otupit přiznala vláda v Jakartě 26.5.1959 Aceh status zvláštní oblasti, který mu umožňoval určitou samosprávu v oblasti náboženství a školství. Nadále mu však upírala podíl na výnosech z těžby ropy a zemního plynu, jejichž ložiska se v Acehu nalézají. Nespokojenosti místního muslimského obyvatelstva, zesilované vládní politikou transferu obyvatel z přelidněné Jávy, využilo Hnutí za svobodný Aceh (Gerakan

Aceh Merdeka, GAM), které již v r. 1976 zahájilo kampaň za odtržení oblasti od zbytku Indonésie, v níž přišlo o život minimálně 15 tisíc lidí, zejména civilistů. Poté, co r. 1998 padl prezident Suharto, vláda dokonce přistoupila na povýšení statutu oblasti na samostatnou provincii (od 1.1.2002) se zachováním dřívějších pravomocí. Protože však Hnutí odmítlo ustoupit od svých separatistických požadavků, vojenské akce proti jeho bojovníkům byly záhy obnoveny.

Když Hnutí za svobodný Aceh vyhlásilo 4.12.1976 jednostranné obnovení nezávislosti Acehu, byla vztyčena jeho historická vlajka, použitá údajně již r. 1586 v námořní bitvě s Portugalci. Tehdejší nejvyšší představitel Hnutí Tengku Thjik di Tiro Muhammad Hasan

jenom na červený list s bílým půlměsícem a (již jen pětícípou) hvězdou přidal po jednom černém vodorovném proužku s bílým lemem k hornímu a spodnímu okraji vlajky (obr. 3) na připomínku těch, kteří přišli o život při její obraně (černá), a vznešenosti jejich obětí (bílá). Islámské symboly půlměsíce a hvězdy vyjadřují podřízení Bohu, jeho právu a spravedlnosti, červená barva připomíná hrdinství, věrnost, pravdu a odhodlání k obětem na správné cestě k Bohu (4).

Rozhodující vliv na zvrat v probíhající občanské válce mělo ničivé zemětřesení v Aceh 26.12.2004 a následně vlny tsunami, které zahubily přes 170 tisíc obyvatel. Neštěstí vedlo k okamžitému jednostrannému vyhlášení příměří Hnutí, k němuž se 22.1.2005 přidala i armáda a zastavila bojové akce proti Hnutí. Ústřední úřady s ním dokonce začaly spolupracovat při odstraňování následků neštěstí. Dne 28.1.2005 bylo v Helsinkách zahájeno přímé jednání mezi vládou a Hnutím, kterému vláda nabídla statut rozšířené autonomie pro provincii. Dne 15.8.2005 došlo k formálnímu podpisu mírové dohody a legislativní proces ustavení autonomie se rozeběhl na plné obrátky – 26.1.2006 předložila vláda Radě lidových zástupců návrh zákona o vládě v Aceh (Undang-undang Pemerintahan Aceh), která jej 11.7.2006 jednomyslně schválila, byly vyhlášeny volby do orgánů místní autonomie, Hnutí za svobodný Aceh se vzdalo boje za nezávislost a přetvořilo se na politickou stranu. Jeho kandidáti nakonec se ziskem 39 % odevzdaných hlasů volby guvernéra a jeho zástupce

Obr. 4

vyhráli. I když nelze vyloučit, že tato skutečnost ovlivní budoucí podobu symbolů autonomie, zatím platí symboly stávající, zavedené 1.1.2002. Tvoří je pečeť místní vlády a vlajka provincie - zelený list s barevným provedením pečeti uprostřed (obr. 4) (1). Zelená barva vlajky připomíná islám jako dominantní náboženství místního obyvatelstva. Pečeť vlády tvoří nepravidelný bílo-zelený pětiúhelník, v jehož bílé horní části jsou vyobrazena žlutá ramena vah spravedlnosti a po jednom klasu rýže a manioku v téže barvě. V dolní zelené části je rozevřená bílá kniha se žlutou kresbou a z jejího hřbetu vycházející ztyčený žlutý hrot kopí na zeleném panelu; zelená část je od bílé oddělena řezem připomínajícím střechu tradičních příbytků místního obyvatelstva. V dolní části znaku, který je lemován zeleně (na vlajce žlutě), se nachází bílý nápis PANCA CITA (obr. 5). Webové stránky regionální vlády (5) objasňují, že pětiúhelník má připomínat tradiční čepici místních obyvatel, představující filozofii lidu a vlády nad ním, tzv. pět cílů (panca cita) – spravedlnost (váhy), hrdinství (kopí), blahobyt (obilí), soulad (kniha) a prospěch (domy) – jichž chce vláda dosáhnout.

Obr. 5

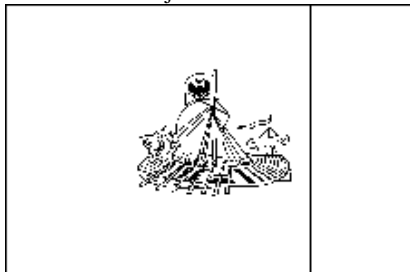
Jaroslav Martykán

Poznámky:

- (1) FOTW, Sammy Kanadi, 10.9.2001 (<http://flagspot.net/flags/id-prov.html>).
- (2) Obě vlajky uvádí FOTW na <http://flagspot.net/flags/id-pra.html>.
- (3) D. Rühl: *Vlaggen van den Oost-Indischen Archipel (1600-1942)*, citované v anglickém překladu na téže webové stránce FOTW.
- (4) Interview s exilovým představitelem Hnutí Tengku Hasanem ve švédském deníku *Hallands-Posten*, přetištěném v bulletinu *Vlaggen*, č. 25, 1983, s. 371-372 (<http://flagspot.net/flags/id-aceh.html>).
- (5) <http://www.aceh.net/acehgovernment.html>.

KOSTROMSKÁ OBLAST (RUSKO)

Zákonem č. 14-4-ZKO „O vlajce Kostromské oblasti“ ze dne 28. dubna 2006 byla zavedena nová vlajka ruské Kostromské oblasti. Popis vlajky je uveden v odstavci 2 článku 2

zákona. Novou vlajku Kostromské oblasti tvoří list o poměru stran 2:3 s třemi svislými pruhy v barvě červené, modré a červené v poměru 1:2:1. Uprostřed modrého pruhu je žlutá loď z kostromského znaku. Loď je vysoká 1/2 šířky listu a dlouhá 1/3 délky listu.

Zákonem č. 13-4-ZKO „O znaku Kostromské oblasti“ ze dne 28. dubna 2006 byl kromě malého znaku, shodného se znakem z roku 1995, definován také velký znak oblasti.

Opětovně vychází ze znaku uděleného městu Kostroma v roce 1767 a ze znaku gubernie schváleného carem Alexandrem II. v roce 1878. Tvoří jej modrý štít se stříbrnou vlnitou patou, na

níž je zlatá loď s orlí hlavou a křídly, s červeným jazykem a okem na přídi, se sedmi vesly, s fáborem na zádi, plachtou a vlajkou, na které je ruský orel z doby vlády cara Alexandra II., tj. černý dvouhlavý orel se zlatými pařáty a červenými jazyky, se dvěma malými carskými korunkami a jednou velkou s modrými stuhami nad nimi, mající v pařátech žezlo a jablko; na srdečním štítku je moskevský znak. Nad štítem je velká, zlatá ruská carská koruna, štítonoši jsou dva zlatí gryfové, kteří stojí na zlatém ornamentu podloženém stuhou Lenina řádu.

Touto zprávou novelizujeme informaci o vlajce a znaku Kostromské oblasti předanou členům ČVS ve *Vexilokontaktu* č. 12 – příloze zpravodaje *Vexilologie* č. 131 a ve zpravodaji *Vexilologie* č. 135 s. 2569.

Josef Hubka

Prameny:

vexi.info č. 87 – zpravodaj Střediska vexilologických informací

DGF-Informationen č. 13 – zpravodaj Deutsche Gesellschaft für Flaggenkunde
<http://www.vexillography.narod.ru/home.htm>

MAZOVSKÉ VOJVODSTVÍ (POLSKO)

Na základě kritiky Polské heraldické komise na vzhled piastovské orlice na vlajce a znaku Mazovského vojvodství přijatých rozhodnutím sejmiku (parlamentu) vojvodství č. 80/2005 ze dne 8. června 2005 (informaci o vlajce jsme přinesli ve *Vexilokontaktu* č. 13 – příloha zpravodaje *Vexilologie* č. 139) byly zavedeny rozhodnutím sejmiku Mazovského vojvodství č. 90 a č. 91/2006 ze dne 29. května 2006 symboly nové. Vlajku Mazovského vojvodství tvoří nyní červený list o poměru stran 5:8 s bílou orlicí se žlutými pařáty a zobákem na pomezí žerďové a střední části a s hlavou otočenou k žerďovému okraji. Oproti vlajce z roku 2005 má orlice jinou grafickou podobu, je větší a nenachází se uprostřed listu.

Znak tvoří červený štít se stříbrnou orlicí se zlatými pařáty a zobákem, nyní však v grafické podobě jako na nové vlajce. Rozhodnutí o zavedení nových symbolů nabylo účinnosti dne 3. srpna 2006

Josef Hubka

Literatura a prameny:

<http://www.bip.mazovia.pl/?a=news&id=2307>

http://www.bip.mazovia.pl/?a=uchwaly_inf&baz=S&id=756&gm=8&sm=17

http://www.bip.mazovia.pl/?a=uchwaly_inf&baz=S&id=757&gm=8&sm=17

Uchwała Nr. 90/06 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 29 maja 2006 roku

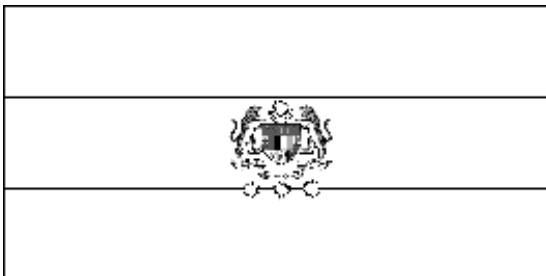
Uchwała Nr. 91/06 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 29 maja 2006 roku

DGF-Informationen č. 13 – zpravodaj Deutsche Gesellschaft für Flaggenkunde

FEDERÁLNÍ TERITORIA (MALAJSIJE)

Dne 23. května 2006 byl Ministerstvem Federálních teritorií zřízen nový subjekt Malajsie s názvem „Federální teritoria“, který sdružuje dosavadní tři malajsijská federální teritoria – Kuala Lumpur, Putrajaya a Labuan a má mít stejné postavení jako 13 malajsijských federálních států.

Dne 26. května 2006 byla tímto ministerstvem zavedena vlajka a hymna tohoto nového státního útvaru. Při představení vlajky řekl ministr Federálních teritorií Datuk Zulhasnan Rafique, že vlajka bude reprezentovat společně všechna tři území. Pro oficiální příležitosti – setkání, festivaly, a sportovní události – byla potřeba dosud užívat

všechny tři vlajky, nyní budou teritoria pro oficiální příležitosti používat společnou vlajku spolu s jejich vlajkami vlastními. Vlajka byla navržena konzultanty přední malajsijské univerzity UiTM

(Universiti Teknologi Mara) a má vyjadřovat úsilí tvořit jednotu a identitu všech tří federálních teritorií.

Vlajka má tři vodorovné pruhy v barvě žluté, modré a červené. Uprostřed vlajkového listu v modrém pruhu je malajsijský státní znak. Pod znakem na hranici modrého a červeného pruhu jsou tři malé žluté čtrnácticípé hvězdy. Žlutá barva má symbolizovat respekt, svrchovanost a čest, červená sílu a modrá jednotu, upřímnost a harmonii. Tři žluté hvězdy pod státním znakem symbolizují tři federální teritoria a jejich úsilí stát se důležitými administrativními a obchodními centry. Poměr stran vlajkového listu je jako u státní vlajky Malajsie 1:2. Vlajka byla poprvé použita reprezentací Federálních teritorií na XI. malajsijských hrách v Kedahu dne 27. května 2006.

Josef Hubka

Prameny:

<http://thestar.com.my/news/story.asp?file=/2006/5/26/central/14328554&sec=central>

<http://www.kwp.gov.my/LaguBenderaWilP.htm>

DGF-Informationen č. 12 – zpravodaj Deutsche Gesellschaft für Flaggenkunde

NOVÉ ZNAKY

NEPÁL

V Nepálském království nastala po vyraždění královské rodiny v čele s oblíbeným králem Bírendrou 1. června 2006 složitá vnitropolitická situace hraničící s občanskou válkou. Zatímco král Bírendra zahájil na počátku devadesátých let pozvolně demokratické reformy, jeho nástupce Gjánéndra Bír Bikram Šáh Déva začal znovu posilovat královskou moc. V zemi již delší

dobu narůstal konflikt mezi vládou a Komunistickou stranou Nepálu (maoistickou), jejíž ozbrojené síly dokonce obsadily některé části země. Situace vyvrcholila v roce 2005, kdy král Gjánéndra rozpustil parlament a 1. února 2005 nechal dokonce na několik měsíců uvěznit i vládu a uzurpoval veškeré pravomoci. Odpor proti královské samovládě nakonec vedl ke spolupráci nepálských demokratických politických stran, sdružených do Aliance sedmi stran (SPA), s maoisty. Během roku 2005 SPA a KSN(m) podepsaly dvě dohody o spolupráci, směřující především ke svobodným

volbám, ustavení nové vlády, obnově činnosti parlamentu a omezení vlivu krále v armádních a

policejních složkách. Po mohutných demonstracích, které v zemi vypukly při příležitosti 16. výročí zahájení demokratických reforem, byl král Gjánéndra donucen 24. dubna 2006 přistoupit na obnovu činnosti vlády i parlamentu. Ten se znovu po dlouhé přestávce sešel 2. května 2006 a 3. května byla sestavena nová vláda, která ve snaze zabránit občanské válce zakrátko uzavřela smlouvu s maoisty, ve které přistoupila na většinu jejich požadavků. Dne 18. května 2006 parlament zbavil krále všech pravomocí a ten zůstal jen formální hlavou státu. Faktickou moc v zemi tak převzala vláda. Ze všech státních institucí byl odstraněn také přídomek „královský“.

Tato zásadní změna se v závěru roku projevila i v podobě státního znaku Nepálu, který dosud obsahoval i symboly hinduistické dynastie a královské moci (koruna, vlajky, zakřivené handžáry *khukhrí*, posvátné stopy a měsíc se sluncem). O změně státního znaku rozhodla vláda 14. prosince 2006 s účinností od 30. prosince téhož roku. Nový státní znak, nazývaný někdy také „vládní logo“, má jako námět bílou mapovou siluetu státu položenou na poměrně realistické vyobrazení nepálské krajiny, jemuž vévodí nejvyšší hora světa Mount Everest (Čomolungma), kreslená modře a bíle. Pod ní jsou tmavě zelené kopce, které opět připomínají především hornatý charakter země, na něž navazuje světle zelená plocha, symbolizující teraje (označení *teraj* se používá pro močálovitou džunglovitou oblast jižní Himálaje). Mezi hory a teraje jsou vkomponovány dvě podané ruce, ženská a mužská, které znázorňují rovnost obou pohlaví. Celý výjev je po obou stranách orámován zelenými, červeně bohatě kvetoucími větvemi rododendronu, který je nepálskou národní květinou. V dolní části jsou pod rukama přes teraje položeny dva odvrácené tmavě žluté klasy pádí. Dolní část znaku tvoří červená zvlněná stuha s bílým motem *jananī janmabhūmiśca svargādapi garīyasī* (Matka a mateřská země jsou větší než nebesa), které bylo i v původním státním znaku. V horní části nového symbolu je mezi konci rododendronových ratolestí umístěno vyobrazení státní vlajky. Autory nového symbolu jsou Nabindra Man Rajbhandari, Himayala Gautam a Krishna Shrestha. Nový znak, který má představovat národní jednotu a svrchovanost lidu, byl jinými nepálskými umělci značně kritizován jako zbytečně komplikovaný ve formách a uměleckém výrazu. Nám připomíná svojí celkovou kompozicí znaky mnohých bývalých komunistických zemí a svazových republik někdejšího Sovětského svazu.

Státní vlajka zůstala beze změny, ale je možné, že se částečně změní její symbolika, protože měsíc býval vykládán jako symbol královské rodiny a slunce jako znak rodu Ránů.

Pro úplnost ještě dodejme, že 15. ledna 2007 nepálský parlament schválil novou prozatímní ústavu země, která potvrdila zbavení krále veškeré moci. Země již není považována za hinduistickou monarchii, ale za světský stát. Formální statut království je zatím zachován. Znění ústavy v době uzávěrky zatím nemáme k dispozici

People's Daily Online

http://english.people.com.cn/200612/18/eng20061218_333600.html

<http://www.southasianmedia.net/cnn.cfm?id=349463&category=Culture&Country=NEPAL>

www.moha.gov.np

www.hlcit.gov.np

-pf-

CHAKASKO

Anabáze chakaského státního znaku pokračuje. Ještě máme v živé paměti článek M.V. Revnivceva, který o proměnách státního znaku této svrchované republiky v rámci Ruské federace napsal pro *Vexilologii* č. 139, s. 2677-2679. Leč ani jím popsané peripetie kolem jejího symbolu nebyly poslední. Zákonem č. N-74-ZRCH z 20.12.2006 provedl Nejvyšší sovět Chakaské

republiky změny do nové redakce zákona „O státním znaku Chakaské republiky“, kterou schválil 26.3.2003 a která nabyla platnosti 1.7.2003.

Na základě připomínek Heraldické rady prezidenta Ruské federace, která nesouhlasila s umístěním nápisu na znaku, bylo změněno znění úředního popisu znaku tak, že nápis ХАКАСИЯ byl nahrazen zlatým chakaským ornamentem. Novelizované znění příslušného článku zákona uvádí již pátou verzi popisu státního znaku, jenž tvoří na stříbrném poli červený, tence zeleně lemovaný štít Amazonek, který nese stříbrného kráčejičího okřídleného levharta ve střehu se zlatou kresbou. Nad štítem se nachází zlatý, tence zeleně lemovaný, sluneční znak – symbol vesmíru (v podobě bezantu/ornamentu/ uzavřeného do dvou kružnic, přičemž z vnější vycházejí

čtyři šikmé paprsky). Štít je z obou stran lemován dvěma červenými březovými větévkami se zelenými listy. Pod tímto věncem je – v prostoru mezi větévkami – na zelené stuze ve zlaté barvě provedena ukázka chakaského ornamentu.

(Neue Flaggen und Wappen: Chakassien (Russland), DGF-Informationen č. 18 (únor 2007) odkazující na osobní sdělení V.A. Lomancova a webovou stránku <http://www.rhlider.ru/about-republic/armory/gerby/>.

pej, -jm-

VEXILOGICKÁ LITERATURA

Marcus E.V. Schmöger: Fahnen- und Flaggenkunde. Standortbestimmung und Perspektiven der Vexillologie. (*Nauka o praporech a vlajkách. Současný stav a perspektivy vexilologie.*), Herold-Studien, svazek 8, zvláštní výtisk k 10 letům odborné skupiny pomocných věd historických, Neustadt a.d.Aisch 2005, 10 stran.

Náš německý kolega a přítel se ve své studii, kterou vydal Manfred Dreiss v nakladatelství Degener & Co. Verlag, zabývá vědeckou klasifikací vexilologie jako pomocné vědy historické, jejími dějinami i současnou strukturou, ovlivněnou vydáváním mnoha periodických publikací v malém nákladu (zřídka přesahujícím 100 výtisků) v často pro většinu vexilologů nesrozumitelných jazycích – anglicky, německy, nizozemsky, norský, francouzsky, španělsky, katalánsky, italsky, rumunsky, bretaňsky, česky, polsky, ukrajinsky, ruský, maďarsky, finský a japonsky. Jejich kvalita je navíc nevyvážená – vedle excelentních studií přinášejí i špatně dokladované a často i vymyšlené informace o nových vlajkách; vědecky zpracované a zdroji bohatě dokladované články se nabízejí vedle kompilací, které pořád dokola opakují stejné materiály. Na základě

všeobecné jazykové nesrozumitelnosti, nedostatečné kvality a malé podrobnosti lze většinu zpravodajů nazvat „šedou zónou“ vexilologické literatury. Na rozdíl od toho internet, i když se zpočátku zdál být zdrojem mnoha dezinformací, celkem dobře plní funkci média, vhodného pro vědu jakou je vexilologie: umožňuje rychle a levně spojit zainteresované kolegy z celého světa, získat s malými finančními náklady mnohem početnější publikum než tištěné zpravodaje a jeho kapacita usnadňuje barevnou prezentaci všech známých vlajek. Vedle webových stránek různých společností je to zejména internetová konference FOTW (Flags of the World), byť je často cílem povrchní kritiky za chyby a zpozdilosti, které však byly příznačné pro vexilologii již před internetem a které dosud přetrvávají. Zajímavé postřehy přináší M. Schmöger, když se snaží v závěru své charakteristiky současného stavu a vyhlídek vexilologie jako vědy varovat před jejími sedmi „smrtnými hříchy“, jichž se musí vexilologie podle jeho mínění zbavit, aby se stala hodnověrnou, váženou a vědeckou disciplínou. Na první místo mezi nimi staví *idealismus*, který přeceňuje úlohu vlajky jako symbolu, nezávisle a často také v protikladu k jeho funkci jako artefaktu, což se často projevuje tím, že se vlajka definuje pouze podle zákonných ustanovení, často vágních, a jenom taková se považuje za správnou. A jestliže se skutečné vlajky od definice liší, tím hůře pro skutečnost. Dalším hříchem je *aktualismus*, spočívající v ahistorické představě, že dnešní způsob použití vlajek a praporů je v podstatě neměnný. A tak jsou národní vlajky předpokládány i u historických států a částečně i vymyšleny, ačkoliv jako takové nebyly nikdy používány. To se podobá pokusům středověkých heraldiků připisovat erby různým historickým či mýtickým osobám (např. prorokům či svatým). *Eurocentrismus*, popř. *amerikocentrismus* jsou příčinou přenášení evropských a severoamerických představ o vlajkách (jakož i jiných symbolech) na jiné kultury, bez zřetele k jejich často zcela odlišným dějinám symboliky. *Idea státní vlajky nade všechno* je dalším hříchem, který vede k tomu, že se dosud podstatná část vexilologů zabývá stále dokola stejným tématem, tj. státními vlajkami, zanedbávajíc přitom jiný materiál, např. vlajky a prapory komunální, stranické, vojenské, spolkové, jachetních klubů apod. Pátým hříchem současné vexilologie je podle autora neustálé *opakování témat*. Místo aby se pokusila zpracovat jednou provždy fundovanou studii na dané vexilologické téma, bádá vexilologie o stále stejných tématech a otázkách, např. po xté se neúspěšně pokouší definitivně odůvodnit, z čeho byla odvozena černo-červeno-zlatá trikolóra německá! *Váznoucí spolupráce* mezi vexilology je z valné části způsobena právě častým opakováním témat, stejně jako *nedostatečnou komunikaci* ovlivňuje úroveň periodik. Za největší hřích však autor považuje *chybějící citaci zdrojů* ve vexilologických pracích, a to ať již citaci ustáleným způsobem předepsanou nebo dokonce vůbec. Nedoložená tvrzení jsou jednoduše opisována, ke zjištění jejich původu je třeba se dobývat detektivními metodami a při pochybách dokonce podnikat další bádání v oblasti sekundární literatury nebo dokonce jít „ad fontes“, tj. k původním pramenům. To je však pro většinu vexilologů příliš namáhavé a odrazující. Obranu před uvedenými negativními jevy ve vexilologii vidí Marcus Schmöger v jejím otevření se širší odborné veřejnosti, zejména pak vůči výrobě vlajek, heraldikům, heraldikům, sémiotikům a společenským vědám, zejména historii, sociologii a politologii. Přitom sami vexilologové musejí překonat vlastní chyby a nedostatečnosti, stát se serióznějšími i více kritickými a sebekritickými, jakož i usilovat o zvýšení vědeckosti své činnosti

I když lze o některých autorových závěrech diskutovat, jeho studie přináší mnoho nových pohledů na náš obor zájmu a stojí za bližší seznámení. Zájemci si ji mohou vypůjčit v knihovně CVS.

jm

RŮZNÉ

PAMÁTNÍK S VEXILOLOGICKÝM NÁMĚTEM

Před rokem, 25. května 2006, byl na pražském Klárově, v blízkosti stanice metra Malostranská, slavnostně odhalen nový pomník, který je věnován památce druhého odboje.

Na stránkách *Vexilologie* se mu věnujeme proto, že jeho hlavním námětem je vexilologický symbol – československá státní vlajka. Jedná se o obarvenou bronzovou plastiku potrhané vlajky, vztyčené na nízkém podstavci s bronzovou deskou, na které je nápis: „Postůj v úctě před památkou obětí a vítězů druhého odboje českého národa za svobodu vlasti.“ Symboliku pomníku i jeho umístění na

Klárově objasnil ve svém proslovu pražský primátor Pavel Bém. „Památník je věnován všem, kteří za svou vlajku a vlast položili život. ... *Umístění pomníku na velké křižovatce symbolizuje, že boj před více než šedesáti lety byl zároveň bojem o rozcestí našich dějin.*“ Vlajka symbolizuje motivaci a odkaz druhého odboje, a také připomíná, že nebylo bezejmenných obětí. Autor pomníku akademický sochař Vladimír Preclík na otázku, proč ztvárnil pomník jako československou vlajku, odpověděl: *„Zvolil jsem to proto, že druhý odboj usiloval o navrácení naší samostatnosti. A vlajka je této samostatnosti symbolem.“*

V jiném rozhovoru Vladimír Preclík ještě říká: *„Ten pomník je pocta daná tomu symbolu a pod tím se prostě schová i štěstí, vítězství i lidé, kteří za to zaplatili životem. ... To je prapor, který se nosí do bitev. Není obranný, ale útočný. Výtvarně jsou pro mne nosné i tři barvy, které jsou od sebe odděleny a jen v několika místech se stýkají. To už není prapor, to není také jen textil, to je socha na téma prapor.“* Autorem architektonického řešení pomníku je prof. Ing. arch. Ivan Ruller, autorem návrhu koncepce parku je Ing. Zdeněk Sendlar.

Původně byl ve veřejné soutěži vypsán v roce 2003 vybrán návrh jiného výtvarníka, Davida Černého. Také on měl za námět československou vlajku. V Černého pojetí šlo o dva paralelní stylizované prapory

vytvářející uličku, které měly být zhotoveny z nerezového plechu, v němž mělo být laserem vyřezáno 150.000 lidských profilů. Tím pomník získával na jakési „průhlednosti“ a v jeho leštění povrchu se současně mělo odrážet okolí. David Černý k symbolice

uváděl, že „československá vlajka byla nejdůležitějším a všeobecně srozumitelným symbolem našeho odboje.“ V jednom z rozhovorů pro tisk dodal: „Prapor mi poradili lidi z Vojenského historického ústavu. Vlajka byl v té době nezprofanovaný symbol, během války relativně čerstvý. Pro mě symbolizuje řekněme jakousi soudržnost nějakých lidí se stejným pasem a pocházejících z jednoho kusu území. A jejich důvěru v tehdejší exilovou vládu.“ Přestože návrh Davida Černého v soutěži zvítězil, nebyl nakonec realizován pro zásadní spor autora s Českým svazem bojovníků za svobodu o počet obětí. Český svaz bojovníků za svobodu, iniciátor zřízení pomníku, nakonec v roce 2004 požádal městskou část Praha 1, aby návrh Davida Černého nebyl realizován. Následně bylo rozhodnuto, že bude pomník postaven podle návrhu Vladimíra Preclíka, který se v soutěži umístil na druhém místě. Instalace pomníku se tak opozdila o rok. Základní kámen k pomníku byl položen v rámci oslav 60. výročí konce války 4. května 2005. Je zajímavé a potěšitelné, že si hned dva výtvarníci vybrali pro účast ve veřejné soutěži na pomník jako ústřední motiv právě vlajku, jeden ze státních symbolů. Pavel Fojtík

Tisková zpráva Úřadu městské části Praha 1,
www.praha-mesto.cz, <http://www.radio.cz/cz/clanek/79349>,
http://www.davidcerny.cz/cz/pomnik_WW2.html,
<http://www.pressnews.cz/view.php?cisloclanku=2006052501>,
http://www.pis.cz/cz/praha/pamatky/pomniky_a_sochy,
<http://www.horydoly.cz/vypsati.php?id=2626>,
Listy Prahy 1, září 2004,
denní tisk z 26. května 2006

ZEMŘEL KLAES SIERKSMA

Z 252. čísla *Vexilly Nostry*, zpravodaje nizozemské vexilologické společnosti, jsme se dozvěděli, že 21. března tohoto roku zemřel fríský vexilolog Klaes Sierksma. Ačkoliv mladší generaci vexilologů jeho jméno mnoho neříká, protože se od poloviny osmdesátých let 20. století přestal zúčastňovat vexilologických kongresů a v posledních letech publikoval již jen velmi výjimečně, skon K. Sierksmy je velkou ztrátou pro světovou vexilologii. K. Sierksma se narodil 2. července 1918 v Leeuwardenu v severní části Nizozemí a studoval sociální a hospodářský zeměpis na Královské univerzitě v belgickém Gentu. Studia však nedokončil, protože vypukla 2. světová válka. Spolu s dalšími mladými Frísy se zapojil do odbojového hnutí. Po válce prošel řadou zaměstnání, před odchodem do důchodu pracoval v nizozemské televizi. O vlajky se začal zajímat již v roce 1935. Zpočátku se zaměřil na studium historických fríských městských vlajek (zasloužil se o obnovu několika středověkých fríských symbolů), později začal navrhopvat vlajky i pro města v dalších nizozemských provinciích. V r. 1956 napsal fundovanou studii o historii fríské vlajky, v r. 1966 zasvěcený komentář k reprintu vexilologického rukopisu ze 17. století. Později se věnoval terminologickým otázkám a vlajkovému protokolu. V r. 1964 založil vexilologickou a heraldickou nadaci a věnoval jí svůj rozsáhlý archiv vexilologických dokumentů a bohatou vexilologickou knihovnu. Velmi aktivní byl až do roku 1975 v Nizozemské vexilologické společnosti, kde zajišťoval vydávání *Vexilly Nostry*, která v té době vycházela měsíčně! O rozvoj světové vexilologie se zasloužil rovněž svou

organizátorskou činností. V září 1965 v Muiderbergu, kde v té době žil, uspořádal se svou manželkou a rovněž vexiloložkou Berber J. Zeeffovou 1. mezinárodní vexilologický kongres, na němž byly položeny základy k ustavení Mezinárodní federace vexilologických společností. Od roku 1969 do roku 1981 působil v jejím vedení jako generální tajemník pro kongresy. V r. 1975 zorganizoval 6. mezinárodní vexilologický kongres, který probíhal na lodi plující po Ijselském moři. S českými vexilology udržoval přátelské kontakty od roku 1972, o vzniku našeho klubu podrobně informoval ve *Vexille Nostře* z prosince 1972, o jeho zakladatelích přinesl stručné medailonky ve *Vexille Nostře* z dubna 1973. V červnu 1976 navštívil Prahu a sešel se s předsedou klubu L. Muchou a autorem těchto řádků. (Na toto setkání vzpomínal i o tři roky později na kongresu ve Vídni, kterého se mi podařilo zúčastnit.) Do knihovny Vexilologického klubu nezištně věnoval řadu svých prací a až do roku 1991 se živě zajímal o jeho činnost. V mých vzpomínkách navždy zůstane jako štíhlý a šetrný sympatický člověk s neuskutečnou snahou vydávat mezinárodní vexilologický časopis, který by obsahoval příspěvky v evropských národních jazycích a byl protipólem k americkému *Flag Bulletinu*.

Aleš Brožek

Autoři hlavních článků:

RNDr. František Pícha (Frantisek.Picha@synthon.cz), Erbenova 13, 602 00 Brno

VEXILOLOGIE (ISSN 1211-2615) – the journal of the Czech Vexillological Society (attn J. Martykán), CZ-149 00 Praha 4 - Háje, Matúšková 14/796, The Czech Republic. E-mail address vexilologie@centrum.cz, <http://www.vexilologie.cz> Editor-in-chief Aleš Brožek. Editorial Board A. Brožek, P. Exner, P. Fojtík, P. Holas, J. Hubka, J. Martykán, L. Mucha (chairman) and Z. Svoboda. Artwork Petr Exner. Photos by Pavel Fojtík. English translations Jaroslav Martykán.

June 2007

No. 145

VEXILOLOGIE (ISSN 1211-2615) - zpravodaj České vexilologické společnosti, o.s. (Ing. J. Martykán), 149 00 Praha 4 - Háje, Matúšková 14/796. Elektronická adresa vexilologie@centrum.cz, <http://www.vexilologie.cz> Výkonný redaktor Ing. Aleš Brožek. Toto číslo připravila redakční rada ve složení Ing. A. Brožek, Ing. P. Exner, Mgr. P. Fojtík, P. Holas, J. Hubka, Ing. J. Martykán, doc. RNDr. L. Mucha, CSc., (předseda) a PhDr. Z. Svoboda. Výtvarně spolupracoval Ing. Petr Exner, fotografoval Mgr. Pavel Fojtík. Anglické překlady Ing. Jaroslav Martykán.

Červen 2007

č. 145

OBSAH:

NĚKOLIK POZNÁMEK K VEXILOLOGICKÝM SYMBOLŮM SLOVENSKÝCH SAMOSPRAVNÝCH KRAJŮ (1. část)	2795
ZPRÁVA Z 36. VÝROČNÍ ČLENSKÉ SCHŮZE ČVS	2801
NOVÉ VLAJKY	2803
Acch	2803
Kostromská oblast (Rusko)	2806
Mazovské vojvodství (Polsko)	2807
Federální teritoria (Malajsie)	2807
NOVÉ ZNAKY	2808
Nepál	2808
Chakasko	2809
VEXILOLOGICKÁ LITERATURA	2810
RŮZNĚ	2812
Památník s vexilologickým námětem	2812
Zemfel Klaes Sierksma	2813

CONTENTS:

SOME NOTES ON THE VEXILLOLOGIC SYMBOLS OF THE SLOVAK SELF-GOVERNING REGIONS (1st part)	2795
THE REPORT FROM AGM 36	2801
NEW FLAGS	2803
Acch	2803
Kostroma Region (Russia)	2806
Mazowieckie Wojvodship (Poland)	2807
Federal Territories (Malaysia)	2807
NEW ARMS	2808
Nepal	2808
Khakassia	2809
BOOK REVIEWS	2810
VARIA	2812
A monument with a vexillological motif	2812
Klaes Sierksma died	2813